

Канадски редитељ најпрестижнији у земљи, награђиван у свету. – Мањи буџет, више личне контроле

(Специјално за „Политику“

Отава, новембра

Атом Егојан је тренутно најзначајнији, најплодотворнији и најуспешнији канадски филмски аутор. Седамдесете и осамдесете године припадале су Дејвиду Кроненбергу и Денију Аркану, али деведесете протичу апсолутно у његовом знаку. Атом Егојан је данас понос и узданица канадске индустрије „покретних слика“, филмски амбасадор земље „јаворовог листа“, човек о коме се овде пуно говори, не само у филмским круговима. Пореклом Јерменац, рођен у избеглишту у Каиру, у четвртој години живота дошао у Канаду, одрастао у провинцији Британска Колумбија, а сада становник Торонта, 37-годишњи Егојан је предводник новог таласа канадске независне филмске продукције.

Недавно, и канадски парламент указао је почаст Егојану, што за овдашње прилике није баш уобичајено, након чега је у велелепном здању „Националног центра уметности“ у престоници Отави одржана специјална пројекција његовог најновијег филма „Слатки други свет“ којој су присуствовале највише личности из политичког, културног и јавног живота, на челу са председником канадске владе, господином Жаном Кретијеном. Том приликом је за „Политику“ направљен и овај ексклузивни интервју.

Чекање на „Златну палму“

● Ваш последњи филм „Слатки други свет“ дефи-

нитивно Вам је донео слатки укус успеха. Филм је на минулом јубиларном 50. по реду фестивалу у Кану добио „Гран при“, што је највиша награда коју је икад досад освојио један канадски играни филм. Такође, овом остварењу су у Кану припале и награда Жирија међународне критике ФИПРЕСЦИ, те награда Екуменског жирија за Вашу испољену хуманост и духовност у филмском стваралаштву. „Слатки други свет“ је проглашен недавно и за најбољи канадски филм приказан на Међународном филмском фестивалу у Торонту и сматра се готово неприкосновеним фаворитом у овогодишњој трци за „Генијима“ (канадској верзији „Оскара“). Увелико се већ прича и да је Ваш филм један од најозбиљнијих кандидата за награде Америчке академије филмских уметности и наука. Коначно, француска влада недавно Вас је почастовала титулом Витеза уметности, као знак признања за Ваш досадашњи стваралачки рад на филму. Како реагујете на све то?

– Наравно да сва ова признања годе и да је лепо све ово што ми се дешава, али мало је недостајало да све испадне сасвим друкчије! Наиме, „Слатки други свет“ завршен је у готово „минут до дванаест“ и мало је недостајало да не стигнемо у Кан. Селекциони жири уврстио је филм у главни програм Фестивала гледајући његову грубу верзију. Звучна трака филма није била завршена, тако да смо до последњег ча-

са грозничаво радили даноноћно да филм комплетирамо. На срећу, у томе смо успели и „полирана“ копија филма је, онако још „врућа“ са лабораторијског стола, стигла у Кан.

Празнина и губитак

Ја сам врло задовољан пријемом и успехом филма у Кану. Три освојене награде на Фестивалу, то је прилично необичајено, и никоме то ове године није пошло за руком. Да сам добио „Златну палму“ то би било превише добро кад би било истина. Наравно, увек постоји разочарење када стигнеш тако близу нечега што представља мит, а не учиниш онај последњи, одлучујући корак. Кански фестивал је светска филмска Олимпијада и освојити „Златну палму“ значи попети се на сам врх. Иначе, ово је било моје четврто учешће у Кану, од тога други пут у званичној конкуренцији. За „Егзотику“ 1994. године добио сам награду ФИПРЕСЦИ, а прошле године сам био и члан жирија. Надам се да ће за мене бити још прилика за „Златну палму“. Посебно ме радује чињеница да је филм продат у 70 земаља широм света, укључујући и Сједињене Америчке Државе. Већ изгледа сасвим извесно да ће филм зарадити много више новца него што је у њега уложио продуцент „Алајенс“ (4,5 милиона долара), уз финансијску подршку канадске државне филмске агенције „Телефилм“.

● „Слатки други свет“ је Ваш осми по реду играни филм, али први за који нисте написали оригинални

сценарио. Ова прича, елегантна студија о последицама превртања школског аутобуса у замрзнуто језеро, које односи животе већине деце малог градића Британске Колумбије, много је разумљивија и пријемчивија публици од Ваших ранијих дела. Чини ли се и Вама тако?

Иако је и „Слатки други свет“ мрачна басна, нема сумње да је ово дело много приступачније широкој публици од свих осталих филмова које сам раније направљено, а за које често кажу да су сувише црни, чак и перверзни. Моји филмови су врло специфични и доста људи има проблема са њима. Већина филмова приказује гледаоцима оно што они желе да виде, а ја сам увек настојао да им та очекивања мало замаглим у жељи да их активније укључим у праћење филма. Признајем да је овај мој покушај често био више од обичног експеримента и да сам упадао у замку прављења филмова који су више били конструисана него жива, стварна драма. За мене као аутора изазован је само онај пут који води у саму суштину филмског стваралаштва, а то је да откријеш и предвидиш очекивања гледалаца и да онда полако скренеш с курса како би те они пратили на том путу.

„Слатки нови свет“ представља моје сентиментално путовање, то је истинска емоционална драма о стварним људима и верујем да ће га публика радо прихватити и разумети. Филм слика ту, жал, противоптужбе и бес који следе трагичну несрећу која односи младе животе.

То је филм који истражује потребу да се повежу последица са узроком, да се утврди кривица и да се створи осећање губитка.

Адаптација романа америчког писца Расела Бенкса била је за мене велики изазов. Требало је да нађем начин како бих исказао своје ауторство, не због свог личног ега него због потребе да изразим нешто што је вредно пажње. Зашто неки литерарни предложак или сценарио треба да се „преточи“ у филм увек је есенцијално питање за мене. Копчу која је повезала све нити нашао сам у поеми Роберта Браунинга „Пегави гајдаш“, која постаје централна метафора за градић из кога су деца украдена, дајући филму магични осећај трагедије и губитка. Крај филма је потпуно другачији од онога у роману, јер сам желео да одбраним право људи да тугују у миру. Празнина и губитак су егзистенцијалне теме које се провлаче кроз све моје филмове. Они су неизбежни, треба их препознати и уважити, али се не треба предавати. У томе је суштина. Празнина и ништавност су снага која обнавља свет.

● Велики број познатих канадских редитеља – Норман Цуисон, Тед Кочеф, Џејмс Камерон, Артур Хилер – ради у Холивуду. Ви сте недавно пристали да снимите филм за продуцентску кућу Мела Гибсона. Значи ли то да се и Ви селите на југ и бојите ли се да ћете тамо изгубити свој досадашњи ауторски интегритет?

Пре извесног времена одбио сам понуду „Ворнер Брос“ да радим за њих, јер у ве-

Атом Егојан (десно) са аутором текста

ликом студију се губи властита контрола над пројектом. Пристао сам да снимим филм за малу, независну продуцентску кућу Мела Гибсона, јер ћу ту имати слободу креације и моћи ћу да задржим свој препознатљив стил и израз. Биће то филм рађен на основу моје адаптације романа једног ирског писца.

У свету филма ја сам познат као редитељ који избегава холивудски систем студија и њихов стил. Тако ће остати и убудуће! Немам намеру да се селим у Холивуд. Остајем у Канади да правим филмове са много мањим буџетом, али са неупоредиво више личне контроле у процесу стварања. Захваљујући финансијској подршци коју филмска продукција добија од владе, на федералном и провинцијском нивоу, на неки начин сам привилегован да овде могу да правим такве филмове чија продукција не би била могућа у комерцијално оријентисаном холивудском систему.

Бојан Ж. Босиљчић